

akvilė
kavaliauskaitė

du
gyvenimai
per vieną
vasarą

Žavūs nevykėliai

Monotoniškame darbe daug daugiau filosofijos ir kūrybos nei bet kuriame kitame. Jeigu darbas kupinas kelionių, įdomių pokalbių, kavos pertraukėlių su žmonėmis, kurie patinka, nėra kada filosofuoti, nes galvoji apie darbą. O kai nuo paryčių stovi prie konvejerio, galvoje ima raitytis visokiausios mintys. Kas būtų, jei į sumuštinį įkiščiau nudvėsusią pelę? O jeigu konvejeris staiga imtų važiuoti atgal, sumuštinčius reikėtų užuot rinkus, po vieną išardyti ir produktus gražinti atgal į dėžes? Arba kas būtų, jei čia dirbtų ne žmonės, o nuolat seiles varvinantys senbernarai? O kokia Nepalo sostinė?

Iš fabriko dažniausiai grįždavau likus valandai iki Henrio ėjimo į „Dos Veranos“. Atsikimšdavome po skardinę alaus ir aptardavome įvairiausias temas. Jis, nors ir kur kas labiau išsilavinęs, klausinėjo daugiau negu aš. Apie lietuvių literatūrą ar Rytų Europos ekonomiką. Užsimiršęs ne sykį domėjosi, ar Lietuvoje yra gerų džiazų atlikėjų. Šis klausimas man atrodė sudėtingesnis nei tie apie BVP, nekilnojamojo turto kainas ir panašiai.

Nemažai kalbėjome ir apie psichiatriją. Henris pasakodavo apie pačius didžiausius kada nors matytus bepročius. Aš tarp jų nepatekau. Dėl Lizos Henris dar šiek tiek abejojo.

Paskui kažkaip priėjome prie nevykėlių. Pasirodo, Henris, pusamžis vyras iš Niujorko su keletu diplomų ir, nors smulkaus, bet vis dėlto verslininko statuso, visą gyvenimą manė esąs nevykėlis. Pats stebėjosi, kaip apskritai galėjo rasti

moterų, kurios sutiktų su juo ne tik pasimylėti, bet dar ir kartu gyventi ar patikėti jam savo santaupas. Jis ligi šiol save laikė nevykėliu ir kasdien apie tai mąstė.

– Aš – irgi nevykėlė.

– Kodėl?

– Nesugebu rasti gyvenimo kelio, kvailai, ką ten kvailai – debiliškai pasirenku. Manau, man daugiau kas nepavyko negu tau.

– Bet...

– Kas?

– Bet, na, tu turi daugiau laiko, kad tau pavyktų. Mano metų jau niekas negali pavykti. Gali nebent pasisekti, kad per nežabotą *one night stand** nemirsi nuo širdies smūgio. O jei nepasiseks... Na, tada ir mirsi nevykėlis.

– Kai kurie nevykėliai žavūs. Manau, tu visai žavus nevykėlis**.

– Kaip ir tu.

Henris pabučiavo mane į abu skruostus ir vėl paklausė, kaip jaučiuosi. Atsakiau, kad puikiai. Tęsėme apie mano konkursą.

– Taigi ten sėdėjo Fredis.

– Taip... Ir aš pasijutau. Na, aš pasijutau kaip nevykėlė.

– Kaip žavi nevykėlė?

– Ne. Kaip paprasta stora nevykėlė.

Pradėjau antrąjį kūrinį. Rankos trūkčiojo, tarsi būčiau skambinusi ne klavišais, o atvirais elektros laidais. Sukaupti visas jėgas, bandžiau gražinti smegenis į normalią bū-

* Vienos nakties nuotykis (*angl.*).

** Aliuzija į Leonardo Coheno romaną „Žavūs nevykėliai“.

seną. Ir tada išgirdau salėje nedidelį šurmulį. Po velnių, aš antrą sykį grojau tą patį kūrinį! Nebežinojau, tęsti ar sustoti. Sustojau. Pažiūrėjau į Fredį. Jis plojo atsistojęs. Pati nesupratau, kaip atsidūriau ant sofos fojė, kaip žiūrėjau pro langą į vis dar aplytą miestą. Iš paskos atbėgo abu – ir Fredis, ir mokytoja.

– Kas tau atsitiko, Laura? Gi viskas buvo gerai, o paskui... Bet tu nesijaudink, kai visi baigs, pagrosi viską iš naujo. Nesuprantu. Pakalbėsiu su valdžia. Nesąmonė, jei tave aplenkėtas čekas. Tu visada taip drąsiai, užtikrintai grodavai. Kas tau atsitiko?

– Nežinau, kas atsitiko. Aš nebenoriu šiandien groti. Tegul viskas būna taip, kaip yra.

– Kaip nebenori? Kas tau atsitiko? Pamiršai? Taip niekada dar nėra buvę, – pasisuko į Fredį, nesulaukusi mano atsakymo. – O jūs kas būsite?

– Aš ieškau naujų talentų. Man labai patiko Lauros Šopenas, tai įkvepia, tai genialu, tai...

Negalėjau pratarti nė žodžio. Tik šaudžiau akimis tai mokytojai į kaktą, tai Fredžiui į krūtinę.

– Nusiramink ir eik prasigroti.

– Bet aš...

– Ką „aš“? Parą kračiausi su tavim autobuse ne dėl to, kad viskas šitaip baigtųsi.

Zitos Kamarauskienės, orios ir retai kada balsą pakeliančios moters, kulniukai nutaukšėjo per aptrupėjusį parketą. Pakeliui ji susitiko į tualetąėjusią Karpą. Abi staiga pavirto kudakuojančiomis vištomis: kaipgi tai Zmuidzinavičiūtei šitaip nepasisekė?

– Važiuojam iš čia, labai tavęs pasiilgau, – į ausį sušnabždėjo Fredis.

– Man reikia...

– Tau nieko nereikia. Tiems žmonėms nusipjaut, ar tu groši, ar ne.

– O man – ne.

– Šią akimirką – taip.

– Kodėl aš su tavimi ginčijuosi? Turėčiau elgtis taip, kaip pati nusprendžiau.

– Nes myli mane.

Taigi Fredis už mane prisipažino sau meilę.

Išėjom į lauką. Fredis apglėbė mane viena ranka, o kita prie burnos prikišo cigaretę. Jo oda aplink akis buvo pageltusi, kaklas – supjaustytas skustuvu, akių obuoliai – su išryškėjusiomis kraujagyslėmis.

– Kodėl čia atvažiavai?

– Nes tavęs pasiilgau.

– Kur buvai visą tą laiką?

– Namie, dirbau.

– Ką?

– Kažką.

Niekada iki galo taip ir nesužinojau, kuo Fredis dirba. Kai tik paklausdavau, visada išsisukdavo. Žinojau tik tiek, kad jis kažką veikia su akcijomis. O šiaip niekada nemačiau jo dirbančio. Bet jis visada turėjo pinigų. Na, turėjo jų tikrai daugiau nei aš, dar moksleivė.

– Pergalės konkurse proga nupirkau tau dovanų, – išsitiesęs tarė ir ištraukė iš kišenės kažkokį maišelį.

– Tai kad aš pralaimėjau.

– Nepralaimėjai. Tau nė neverta su jais konkuruoti. Viskas ir taip aišku. Duok ausį.

Šalti Fredžio pirštai suspaudė mano ausies spenelį. Nuo motociklo veidrodėlio nubraukiau šaltus lietaus lašus. Auskarai, mažos kaukolės su briliantais vietoj akiduobių, – tokia buvo jo dovana. Padėkojau.

– O dabar – rokenrolas!

Sėdome ant motociklo. Prašiau Fredžio spausti kuo greičiau. Staiga pro debesis prasibrovė saulė ir šlapią miestą

privertė švytėti. Stojome visur, kur tik norėjosi. Šalia Kafkos namo rūkėme prie tilto įsigytą marihuaną. Kalbėjomės apie „Procesą“ ir „Metamorfozę“. Tai buvo mėgstamiausios Fredžio knygos.

Į bendrabutį grįžau jau po vidurnakčio. Visi nužvelgė mane kaip kitos planetos gyventoją. Tik Domas užkalbino:

- Inesa tarp stygininkų laimėjo pirmą vietą.
- Puiku.
- Aha, labai gerai. Tu dalyvauji Rygoje?
- Nežinau.
- Aš tau parodysiu Rygą, ten viską žinau.
- Tada gerai.

Ilgai neužmigau. Įsivaizdavau per lietų motociklą vairuojantį Fredį ir tą į kaulus lendantį vėją.

Kai pagaliau parvažiavome namo, man perštėjo gerklė, galvoje pulsavo karštis. Mažas degantis rutuliukas pačiame smegenų centre plėtėsi, kol atsiremdavo į kaukolės sienes, ir vėl susitraukdavo. Laukiau, kol jis taps stipresnis už mano kaukolę ir ištaškys ją, kaip bombos ištaško mažas trobeles Rytuose.

Kažkurį rytą į darbą atėjau tiesiai iš Henrio baro, penkias minutes pavėlavusi. Staigiai pasipuošiau baltu kombinezonu ir stojau prie konvejerio.

– Ar man tik pasirodė, ar tu čia tik dabar atsistojai? – lyg tarp kitko paklausė Brunas.

– Tikrai pasirodė. Aš čia jau pusvalandį stoviu, – atsakiau į jį nepažiūrėjusi.

- Gerai. Koks, palauk, tavo vardas?
- Laura.

– Gerai, įsidėmėsiu, – suburbėjo nueidamas.

Šiaip ne taip sulaukiau pirmosios pertraukėlės. Tada – antrosios. Konvejeris važiavo daug greičiau, nei dirbo mano rankos. Vieną akimirką užsisvajojau. Į realybę grąžino lenkė Gosia konvejerio gale.

– Ei, Laura, greičiau, aš jau gaunu tik plikas duonos riekes! – sušuko.

Atsipeikėjusi gaminau toliau. Kai pamaina pagaliau baigėsi, tiesiog išsiplėšiau iš kombinezono.

– Laura, ar ne? – priėjo Brunas.

– Taip. Jūs jau lygiai penktą kartą klausiate, koks mano vardas. Mes dirbame vienoje patalpoje aštuonias valandas per dieną, todėl aš nesuprantu jūsų amnezijos.

Brunas mestelėjo ironišką šypsni.

– Eime į viršų, – pasakė.

Mintyse repetavau, kur nusiūsiu tą vyrą, kai jis praneš atleidžiantis mane iš dar vieno darbo.

– Sėskis, Laura.

Bruno kabinetas buvo visai nedidelis, bet šviesus ir apstatytas neblogais baldais. Ant stalo gulėjo kulinarijos katalogai blizgiais viršeliais, ant sienos kabėjo kažkoks apdovanojimas.

– Ar tau patinka čia dirbti?

– Nelabai.

– Kodėl?

– Na, patinka tik tiek, kiek gali patikti dėlioti ant duonos dešrą ir pomidorus.

– Suprantu. Todėl aš turiu tau pasiūlymą. Aš pats iš šito darbo jau išeinu, reikia ką nors paaukštinti.

– Tai?..

– Tai nusprendžiau, kad paaukštinsiu tave.

– Už ką?

– Tau svarbu?

– Nežinau, turbūt nelabai.

– Tai daugiau nieko ir nereikia žinoti. Per likusias porą dienų paaiškinsiu, kaip viskas veikia, ir galėsi būti bosė. Kavos?

– Taip, prašyčiau.

Sutarėme, kad pradėsiu nuo pirmadienio. Gausiu tūkstantį eurų per mėnesį. Pareigos – nesudėtingos: priimti bei atleisti iš darbo ir atsistojus prie konvejerio kartoti *venga veng* – bent jau tiek supratau iš ilgo ir nuobodoko paaiškinimo.

Pirmadienį prie fabriko atsiradau pati pirma. Tik tada supratau, kad neturiu cecho raktų, apie juos su Brunu taip ir nepakalbėjau. Atsisėdau ant laiptų ir išsitraukiau pirmą tą dieną cigaretę. Šyptelėjau pagalvojusi, kad nuo šiandien rūkyti galėsiu, kada noriu – prieš skambutį, po skambučio. Be to, man neberekės sugadinti sumuštinio, kad jį suvalgyčiau, – galėsiu stverti nors ir tiesiai iš Gosios dėžės, patį skaniausią, šviežią, su lašiša.

– *Mierda**, – sumurmėjo Brunas, pagaliau pakėlęs telefono ragelį.

Vos spėjau užgesinti cigaretę, prisistatė Gosia.

– Ką čia taip anksti veiki? – viena kitos paklausėme kone tuo pat metu.

– Aš nuo šiandien būsiu vietoj Bruno. Nebestovėsiu prie konvejerio. Vietoj manęs pasamdė kažkokią korėjietę, – informavau.

– Sveikinu. Gal duosi ir man parūkyti?

– Prašom, – ištiesiau pakelį.

– Bet tu čia dar taip neseniai dirbi...

– Tikėjaisi, kad paaukštins tave?

– Ne. Man darbas patinka. Mano tėvas stovėjo prie konvejerio, mama stovėjo prie konvejerio. Nė vieno iš jų nepaukštino. Aš nieko nesitikiu.

* Šūdas (*isp.*).

– Nenorėtum būti paaukštinta?

– Aš to nesakiau.

Gosia cigaretę laikė suspaudusi nykščiu ir smiliumi – kaip berniukai Vilniaus kiemuose. Greičiausiai to išmoko kokiam nors Katovicų daugiabučių rajone, kur iš tėčio pavogtomis cigaretėmis dalijosi su kiemo draugais. Dabar du iš jų – teisti, vienas – nusižudęs, o paskutinis, tas pats kvailiausias, gyvena tame pat rajone su savo žmona. Abu stovi prie to paties konvejerio. Abu mirs nesupratę, kokioje kancijoje gyveno.

Raktus Brunas įdavė taksi vairuotojui. Su Gosia įėjome vidun. Kaip mokė Brunas, įjungiau konvejerį. Ne dėl to, kad kas nors dirbtų, – dėl smagumo.

– Aš jau noriu pradėti, duok produktus, – pareikalavo Gosia.

Iš sandėlio išstūmiau duonos riekių pilną konteinerį. Duoną veždavo kartą per savaitę, bet ji išlikdavo minkšta, lyg ką tik ištraukta iš krosnies. Veikiausiai ją gamino iš gumos, nailono ir kokakolos. Lygiai tas pat su sūrio gabalėliais. Jie niekada nesugesdavo.

Gosia padėjo pristumti kitus konteinerius ir stojo dirbti. Pati viena darė sumuštinus nuo pradžių iki galo. Sukosi taip greitai, kad jos sukurtos energijos būtų pakakę visam miestui apšviesti. Žiūrėjau į plazdantį baltą kombinezoną, į skirtingas veido išraiškas imant kumpį ar žuvį, į plaštakas mažyčiais apskritais nagais. Gosia laktė pirmyn atgal kaip prisukamas kareivėlis.

Pamažu pradėjo rinktis kiti darbininkai baltais kombinezonais ir kepuraitėmis. Kiekvienas stojo į savo vietą. Labai norėjau kuriam nors į ausį sušukti *venga venga venga*, bet neįdrįsau. Tylėjau iki pat dešimtos. Tada pakilau į kabinetą ir paspaudžiau skambutį, išjungiau konvejerį.

– Tai dabar vadovauji tu? – paklausė kažkuris iš siauraakių, šiaip ne taip išspaudęs ispanišką frazę.

– Nesakyk „tu“, sakyk „jūs“, – sudrausmino kitas.

Supratau su jais turėianti rimtą bėdą. Nežinojau, kaip su tuo susitvarkė Brunas, bet nemokėti nė vienos civilizuoto pasaulio kalbos man atrodė problema, kurios taip paprastai neišspręsi.

– Taip, vadovauju aš.

– Kas nors keisis?

– Bus daug geriau.

Siauraakis nesuprato. Kitas išvertė. Grįžusi į kabinetą, paskambinau merginai, vietoje manęs dirbusiai indų plovėja.

– Tegul tavo brolis nebeneša man pinigų.

– Kodėl? Nebebūti darbas?

– Darbas yra, man nebereikia pinigų.

– Kaip taip būti?

– Paprastai. Tegul viską pasilieka sau.

– Brolis būti labai patenkintas.

– Puiku. Perduok jam linkėjimų.

Nė nepastebėjau, kaip mintys pamažu apleido mano galvą, išėjo kažkur kitur. Vis rečiau galvojau apie Fredį.

– Man nebereikia terapijos, – vieną rytą pasakiau Henriui.

– Kodėl?

– Ramiau miegu, nebesinori išgerti „Kruvinosios Meri“ su žiurknuodžiais, nebesituštinu su krauju. Argi ne geras ženklas?

– Gaila, man patiko su tavimi kalbėtis. Prisiminiau tuos senus laikus, kai sėdėjau kabinete, vilkėdamas tvido švarką su odos lopais ant rankovių. Jaučiausi toks...

– Svarbesnis?

– Galbūt.

– Tada galim tęsti.

– Bet kam man gydyti sveiką žmogų?

– O kas sakė, kad tu mane gydai?

– Iš tikrųjų. O kas pasakė, kad tu sveika?

Abu nusijuokėme. Įsijungiau kondicionierių. Žavūs nevykėliai. Mes tik žavūs nevykėliai.